

ECLI:NL:GHAMS:2017:31

Instantie	Gerechtshof Amsterdam
Datum uitspraak	10-01-2017
Datum publicatie	10-01-2017
Zaaknummer	200.186.398/01 NOT
Formele relaties	Eerste aanleg: ECLI:NL:TNORAMS:2016:2, Meerdere afhandelingswijzen
Rechtsgebieden	Civiel recht
Bijzondere kenmerken	Hoger beroep

Inhoudsindicatie

Klagers verwijten de notarissen - samengevat weergegeven - het volgende.

- a. De notarissen schenden het complex aan regels omtrent de integere beroepsuitoefening voor notarissen.
- b. De samenwerkingen zijn naar hun aard in strijd met de wet en regelgeving, waaronder notarissen vallen.
- c. De notarissen maken zich op diverse manieren schuldig aan marktbederf van de notarismarkt.
- d. Het betaamt de notarissen niet om (ver) onder gangbare prijzen hun werkzaamheden te adverteren, te offeren dan wel te verrichten.
- e. De notarissen maken zich schuldig aan onnodige concurrentie op de notarismarkt.
- f. De notarissen schenden de wettelijk vastgelegde exclusiviteit en integriteit van het notariaat door de initiatiefnemers feitelijk in staat te stellen onder de naam 'notaris' of 'notarisservice' de notarismarkt te betreden en goodwill op te bouwen.
- g. Door de aard van de samenwerking handelen de notarissen niet zelfstandig en onafhankelijk.
- h. De notarissen schenden: i. het provisieverbod; ii. de Verordening op Interdisciplinaire Samenwerking 2003 (IDS 2003); en iii. het verbod om derden (buiten de beperkte kring van beroepen uit IDS 2003) als aandeelhouder in de praktijkvennootschap toe te laten.
- i. De notarissen geven blijk van onvoldoende ondernemerschap om het vak van notaris te kunnen uitoefenen in overeenstemming met de daaraan gestelde eisen.
- j. De notarissen werken onder diverse handelsnamen op de notarismarkt en maken daarbij gebruik van (zeer) uiteenlopende prijzen voor vergelijkbare producten. Dit betaamt een behoorlijk notaris niet.

De kamer oordeelde dat de notarissen door deelname aan DELA notarisservice,

HEMA notarisservice, degoedkoopstenotaris.nl en Jazeker Notarisservice geen tuchtrechtelijk norm hebben overschreden. Uitgangspunt is dat de notaris als ondernemer in de vrije markt vrij is in het hanteren van tarieven. Van het betalen van provisie is geen sprake. Verder zijn de kerntaken van de notaris als onafhankelijkheid, geheimhoudingsplicht en zorgvuldigheid voldoende gewaarborgd. Van verwarring bij de consument over de identiteit van de notariële diensten is geen sprake.

Wat Nationale Notaris betreft, kwam de kamer tot het oordeel dat door de samenwerking met Nationale Notaris Holding B.V. (NNH) in de vorm van het participatiemodel de onafhankelijkheid, de zeggenschap en de geheimhoudingsplicht van notaris 2 onder druk komen te staan. De kamer overwoog dat deze samenwerking, indien zij zou worden voortgezet, de maatregel van ontzetting uit het ambt zou kunnen rechtvaardigen. Notaris 2 is in de gelegenheid gesteld om binnen een termijn van drie maanden tot ontvlechting van de huidige samenwerking te komen.

Het hof verenigt zich met het oordeel van de kamer inzake DELA notarisservice, HEMA notarisservice, degoedkoopstenotaris.nl en Jazeker Notarisservice. Daarnaast is ook het hof van oordeel dat notaris 2 door zijn samenwerking met NNH in strijd heeft gehandeld met gedragsregels inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid en geheimhouding. Daarnaast is deze samenwerking in strijd met de Verordening op Interdisciplinaire Samenwerking 2003. Op dit punt oordeelt het hof anders dan de kamer. Het hof legt aan notaris 2 de maatregel van schorsing voor de duur van twee weken op.

Wetsverwijzingen	Verordening interdisciplinaire samenwerking 2003 2 Verordening interdisciplinaire samenwerking 2003 9 Wet op het notarisambt 17 Wet op het notarisambt 18 Wet op het notarisambt 22 Wet op het notarisambt 2 Verordening beroeps- en gedragsregels 2011 9 Burgerlijk Wetboek Boek 2 8 Burgerlijk Wetboek Boek 2 346
------------------	---

Vindplaatsen	Rechtspraak.nl RN 2017/23
--------------	------------------------------

Uitspraak

beslissing

GERECHTSHOF AMSTERDAM

afdeling civiel recht en belastingrecht

zaaknummer : 200.186.398/01 NOT

nummers eerste aanleg : 567806/NT 14-42, 567807/NT 14-43

beslissing van de notaris- en gerechtsdeurwaarderskamer van 10 januari 2017

inzake

1. [naam] ,
notaris te [plaats] ,
  2. [naam] ,
notaris te [plaats] ,
  3. [naam] ,
notaris te [plaats] ,
  4. [naam] ,
notaris te [plaats] ,
  5. [naam] ,
notaris te [plaats] ,
  6. [naam] ,
notaris te [plaats] ,
  7. [naam] ,
notaris te [plaats] ,
- appellanten,

tegen

1. [naam],
notaris te [plaats],
gemachtigde: mr. J.C. Binnerts, advocaat te Haarlem,
2. [naam],
notaris te [plaats],
gemachtigde: mr. A.M. Koopman, advocaat te Alkmaar,
geïntimeerden.

1 Het geding in hoger beroep

1.1. Appellanten (hierna: klagers) hebben op 26 februari 2016 een beroepschrift met bijlage bij het

hof ingediend tegen de beslissing van de kamer voor het notariaat in het ressort Amsterdam (hierna: de kamer) van 4 februari 2016 (ECLI:NL:TNORAMS:2016:2). De kamer heeft in de bestreden beslissing de klacht van klagers tegen geïntimeerden (hierna afzonderlijk te noemen: notaris 1 en notaris 2 en tezamen te noemen: de notarissen) voor zover gericht tegen notaris 1 ongegrond verklaard en voor zover gericht tegen notaris 2 wat betreft de samenwerking met Nationale Notaris Holding B.V. gegrond verklaard en voor het overige ongegrond verklaard. De kamer heeft notaris 2 in de gelegenheid gesteld binnen drie maanden na verzending van de uitspraak de kamer te berichten, onder verstrekking van een gedetailleerd verslag, over de ontvlechting dan wel aanpassing van de samenwerking met NNH. De kamer heeft de beslissing met betrekking tot de eventueel te treffen maatregel aangehouden.

- 1.2. Op 8 april 2016 is een aanvullend beroepschrift met bijlagen van klagers ontvangen.
- 1.3. Notaris 1 heeft op 28 april 2016 en notaris 2 heeft op 18 mei 2016 een verweerschrift bij het hof ingediend.
- 1.4. Op 30 juni 2016 is van klagers een aanvullend beroepschrift II met bijlagen ontvangen.
- 1.5. Notaris 1 heeft op 20 juli 2016 een verweerschrift ingediend.
- 1.6. Notaris 2 heeft op 2 september 2016 een verweerschrift met bijlagen ingediend.
- 1.7. De zaak is behandeld ter openbare terechtzitting van het hof van 27 oktober 2016. Klagers sub 3. en sub 6. zijn verschenen. De notarissen, vergezeld van hun gemachtigden - mr. C.C. Horrevorts, advocaat te Haarlem, namens notaris 1 - , zijn eveneens verschenen. Allen hebben het woord gevoerd; de gemachtigden en klager sub 6. aan de hand van aan het hof overgelegde pleitnotities.

2 Stukken van het geding

Het hof heeft kennis genomen van de inhoud van de door de kamer aan het hof toegezonden stukken van de eerste instantie en de hiervoor vermelde stukken.

3 Feiten

- 3.1. Het hof verwijst voor de feiten naar hetgeen de kamer in de bestreden beslissing heeft vastgesteld. Partijen hebben tegen de vaststelling van de feiten door de kamer geen bezwaar gemaakt, zodat ook het hof van die feiten uitgaat.
- 3.2. Het gaat in deze zaak - samengevat weergegeven - om het volgende.
  - 3.2.1. Notaris 1 is aangesloten bij DELA notarisservice, een initiatief van DELA Coöperatie U.A. te Eindhoven (verder: DELA), die zich bezighoudt met uitvaartverzorging en uitvaartverzekering en financiële dienstverlening.

DELA notarisservice werkt - kort gezegd - als volgt. De service is beschikbaar voor leden van DELA. Medewerkers van DELA beantwoorden vragen van leden op het gebied van

samenlevingsovereenkomsten, huwelijkse voorwaarden, schenkingen en testamenten, inventariseren hun wensen en bespreken de diverse mogelijkheden die leden hebben. Indien blijkt dat een akte moet worden opgesteld, dan wordt het lid doorverwezen naar een aan DELA notarisservice verbonden notaris(kantoor) in zijn woonomgeving. Voor testamenten, schenkingsaktes, huwelijksvoorwaarden en samenlevingscontracten doet DELA notarisservice het voorwerk. Alle relevante informatie wordt verzameld en vastgelegd in een document. Dit document wordt, met schriftelijke instemming van het lid, aan de desbetreffende notaris gezonden, die het dossier verder afhandelt.

- 3.2.2. Notaris 2 is verbonden aan HEMA notarisservice. Hiertoe heeft notaris 2 een overeenkomst met Novataris B.V. (verder: Novataris) gesloten, die op haar beurt een overeenkomst met HEMA heeft gesloten. HEMA treedt op als bemiddelaar bij de totstandkoming van overeenkomsten tussen consumenten en de aangesloten notarissen.

HEMA notarisservice is te vinden op de website van HEMA. Samengevat weergegeven werkt deze notarisservice als volgt. Aan de hand van verschillende door de consument te beantwoorden vragen wordt beoordeeld of de consument in aanmerking komt voor de zogenoemde standaardakten (een testament en/of een samenlevingscontract) en, zo ja, welke akte(n) een consument nodig heeft. De conceptakte(n) wordt/worden direct online zichtbaar. Na betaling ontvangt de consument per e-mail de conceptakte(n) met toelichting. Binnen twee dagen wordt de consument door de door hem gekozen notaris telefonisch benaderd en wordt aan de hand van de wensen van de consument gecontroleerd of de akte(n) van HEMA op de consument van toepassing is/zijn. Vervolgens wordt een passeerafspraak gemaakt, waarbij de consument in persoon aanwezig is.

In een door de KNB aangespannen tuchtprocedure tegen een van de aan HEMA notarisservice deelnemende notarissen heeft het hof op 16 juni 2015 uitspraak gedaan (ECLI:NL:GHAMS:2015:2270), verder ook: de KNB-procedure.

- 3.2.3. Van begin maart 2008 tot begin augustus 2015 was notaris 2 aangesloten bij Degoedkoopstenotaris.nl. Tegen betaling krijgt een notariskantoor een vermelding op deze website. De website biedt een tool waarmee aan de consument een door hem aangevraagde offerte van een van de aangesloten notarissen wordt gezonden. Het tarief dat een notaris betaalt voor vermelding op de website is afhankelijk van het aantal bij hem opgevraagde offertes per maand.

- 3.2.4. Notaris 2 is verbonden aan het initiatief Nationale Notaris dat wordt aangeboden door Nationale Notaris Holding B.V. (verder: NNH). Nationale Notaris is een samenwerkingsverband van notariskantoren die naar buiten optreden onder dezelfde naam, eventueel met toevoeging van naam of plaats van vestiging. Notaris 2 werkt onder de naam 'Nationale Notaris [plaats]'.

Notaris 2 en NNH hebben in hun samenwerking gekozen voor het zogenoemde 'participatiemodel'. Bij dit model wordt een besloten vennootschap (de praktijkvennootschap) opgericht, waarin de notaris (al dan niet onmiddellijk) 51% en NNH 49% van de aandelen houdt en de notaris als bestuurder optreedt.

In de tussen notaris 2 en NNH gesloten samenwerkingsovereenkomst zijn, voor zover van belang en samengevat weergegeven, de volgende bepalingen opgenomen:

- de notaris oefent in onafhankelijkheid van NNH zijn ambt uit en is zelf verantwoordelijk voor de juiste wijze van zijn ambtsuitoefening;
- behoudens hetgeen partijen in de overeenkomst overeenkomen ten aanzien van de wijze van hun samenwerking en de nadere uitwerking en nakoming daarvan, kan NNH de notaris geen dwingende instructies geven omtrent de wijze van zijn ambtsuitoefening;

- alle aandelen in de praktijkvennootschap hebben hetzelfde stemrecht, de notaris kan geen volmacht geven aan NNH om namens hem stem uit te brengen; de notaris heeft altijd de meerderheid van de uit te brengen stemmen en de notaris en NNH kunnen geen stemovereenkomsten sluiten; NNH deelt de notaris op diens verzoek mee, wie aandelen houdt in haar kapitaal, wie vergaderrechten heeft (in welke mate en met welke grondslag); de aandeelhouders dienen de onafhankelijkheid van de notaris te respecteren;
- NNH draagt ervoor zorg dat tussen haar aandeelhouders een overeenkomst tot stand komt, waarin onder meer wordt geregeld dat de aandeelhouders van NNH de onafhankelijkheid van de notaris respecteren en iedere nieuwe aandeelhouder zich hieraan verbindt;
- de aandeelhouders van NNH kunnen geen inzage verlangen en krijgen in de zaakadministratie van de notaris en de dossiers die bij hem in behandeling zijn;
- NNH biedt de notaris een aantal diensten waarvan hij gebruik kan maken, zoals adviezen met betrekking tot de locatie, inrichting etc. van de bedrijfsruimte en dienstverlening (personeelsbeleid en -bezetting, administratie), entameren van marketingacties, uitbrengen van offertes; het verzorgen van training, opleiding en bijscholing van de notaris en zijn personeel;
- NNH kan voorwaarden stellen aan de locatie, inrichting en aankleding van de bedrijfsruimte (zichtbaarheid logo Nationale Notaris);
- NNH legt aan de notaris een territoriale cliëntenbeperking op;
- NNH kan offertes uitbrengen en levert *back office* werkzaamheden ten behoeve van het behandelen van dossiers;
- de werkzaamheden die de *back office* verricht ten behoeve van het behandelen van de dossiers worden op *no cure-no pay* basis verricht tegen vaste prijzen per akte (vermeld op de internetsite van Nationale Notaris); voor particuliere vastgoeddossiers kan NNH maximumvergoedingen voorschrijven;
- de medewerkers van de *back office* nemen bij hun werkzaamheden ten behoeve van de notaris dezelfde geheimhoudingsplicht in acht als de notaris; in de arbeidsovereenkomsten die NNH met haar medewerkers sluit zal een daartoe strekkende bepaling worden opgenomen;
- NNH stelt samen met de notaris een financiële jaarbegroting voor de praktijkvennootschap op die vervolgens voor de notaris uitgangspunt is;
- alle inkomsten die de notaris beroepsmatig genereert strekken ten gunste van de praktijkvennootschap;
- als beloning voor zijn werkzaamheden voor de praktijkvennootschap komt van de voor uitkering vatbare winst eerst het primaire winstdeel (ook wel aangeduid als 'managementvergoeding') volgens het toepasselijke winstverdelingsmodel toe aan de notaris; het daarna voor uitkering vatbare deel van de winst wordt uitgekeerd aan de notaris en NNH volgens tussen NNH en de notaris afgesproken percentages, tot een zekere hoogte van de winst conform de aandelenverhouding en daarboven met een relatief groter aandeel voor de notaris;
- de notaris is (in beginsel) gehouden 90% van de dossiers die in zijn notarispraktijk in behandeling worden genomen en die betrekking hebben op particulier vastgoed te laten voorbereiden in de *back office* van NNH;
- indien de notarispraktijk na drie boekjaren geen winst heeft gerealiseerd kan NNH aan de voortzetting van de overeenkomst voorwaarden stellen, waaronder wijziging van het model van winstverdeling, hetgeen kan betekenen dat de notaris daarna geen gegarandeerd winstaandeel meer heeft of dat het primair winstaandeel dat aan de notaris toekomt wordt verlaagd;
- de notaris stemt erin toe dat NNH regelmatig controleert of de notaris de bepalingen, voorschriften en aanwijzingen van de overeenkomst juist nakomt;

- indien de notaris de overeenkomst tussentijds opzegt, betaalt de notaris (als aandeelhouder) aan NNH een bedrag gelijk aan 6 keer het gemiddelde EBITDA, een letterwoord dat staat voor Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortisation (winst voor aftrek van rente, belasting, afschrijving en afboekingen) over de laatste drie jaar (rekening houdend met het percentueel aandelenbelang van NNH in de praktijkvennootschap van de notaris) en zal hij daarmee de aandelen van NNH in de praktijkvennootschap verwerven;
- de samenwerkingsovereenkomst wordt aangepast indien de KNB een verordening vaststelt waarmee de samenwerkingsovereenkomst in strijd is of wanneer de tuchtrechter van oordeel is dat deze niet ongewijzigd in stand kan blijven.

3.2.5. Notaris 2 is eveneens verbonden aan Jazeker Notarisservice. Dit initiatief betreft een samenwerking tussen De Hypotheker Associatie (verder: De Hypotheker) en NNH.

Deze service wordt aan klanten van De Hypotheker aangeboden. Bij deze service kiest de klant een bij deze service aangesloten Nationale Notaris. De relevante informatie van de klant, waaronder persoonsgegevens en documenten, worden door De Hypotheker in digitale vorm opgeslagen en via het Hypotheken Data Netwerk (verder: het HDN systeem) versleuteld en beveiligd naar de *back office* van NNH gezonden. Een medewerker van de *back office* maakt een dossier aan in het systeem van de notaris en verricht alle werkzaamheden in het dossier tot vlak voor het moment van passeren. Aan de medewerkers van de *back office* is dezelfde autorisatie verleend als aan de medewerkers van de notaris. Tussen het notariskantoor en de *back office* medewerkers is een geheimhoudingsclausule van kracht. De nota voor de verrichte notariële werkzaamheden wordt door de notaris rechtstreeks aan de klant gezonden en de gelden worden door de notaris geïnd. De notaris ontvangt van NNH een nota voor de door de *back office* verrichte werkzaamheden. Daarnaast ontvangt de notaris maandelijks een nota voor de door NNH gemaakte marketingkosten.

3.2.6. Hierna zullen deze initiatieven - in de woorden van klagers - tezamen worden aangeduid als de 'Bestreden Initiatieven'.

3.2.7. Bij e-mail van 3 mei 2016 heeft notaris 2 onder meer het volgende aan de griffier van de kamer bericht:

"Naar aanleiding van de onderhavige beslissing door de kamer voor het notariaat is overgegaan tot aanpassing van de samenwerking tussen Nationale Notaris Holding B.V. en Nationale Notaris [plaats] B.V.

Nationale Notaris Holding B.V. heeft haar aandelen in Nationale Notaris [plaats] B.V. overgedragen aan [naam] Beheer B.V., waarvan ik de enig aandeelhouder ben. Bijgaand zend ik u een afschrift van de akte van deze aandelenoverdracht de dato heden.

Voorts is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst gesloten, welke ik separaat zal toezenden, aangezien de inhoud van deze overeenkomst naar mijn mening vergaande bedrijfsgevoelige informatie bevat."

3.2.8. De kamer heeft de behandeling van de zaak niet voortgezet.

4 Standpunt van klagers

Klagers verwijten de notarissen het volgende.

- a. De notarissen schenden inzake hun samenwerking met de Bestreden Initiatieven het complex aan regels omtrent de integere beroepsuitoefening voor notarissen.
- b. De samenwerking inzake de Bestreden Initiatieven is naar zijn aard in strijd met de wet en regelgeving, waaronder notarissen vallen.
- c. De notarissen maken zich op diverse manieren schuldig aan marktbederf van de notarismarkt, waardoor zowel het publiek als alle andere notarissen worden benadeeld.
- d. Het betaamt de notarissen niet om (ver) onder gangbare prijzen hun werkzaamheden te adverteren, te offeren dan wel te verrichten.
- e. De notarissen maken zich schuldig aan onnodige concurrentie op de notarismarkt door (1) via de Bestreden Initiatieven landelijk te concurreren met andere notarissen, en door (2) op verschillende manieren marktbederf te plegen, waaronder het werken tegen prijzen die zeer ver onder de gangbare prijs vallen.
- f. De notarissen schenden de wettelijk vastgelegde exclusiviteit en integriteit van het notariaat door de initiatiefnemers feitelijk in staat te stellen onder de naam 'notaris' of 'notarisservice' de notarismarkt te betreden en goodwill op te bouwen.
- g. Door de aard van de samenwerking handelen de notarissen inzake de Bestreden Initiatieven niet langer als zelfstandig en onafhankelijk notaris, hetgeen in strijd is met de wet.
- h. De notarissen schenden:
- het provisieverbod;
  - de Verordening op Interdisciplinaire Samenwerking 2003 (IDS 2003);
  - het verbod om derden (buiten de beperkte kring van beroepen, omschreven in IDS 2003) als aandeelhouder in de praktijkvennootschap toe te laten (notaris 2).
- i. De notarissen geven blijk van onvoldoende ondernemerschap om het vak van notaris te kunnen uitoefenen in overeenstemming met de daaraan gestelde eisen.
- j. De notarissen (ieder afzonderlijk) werken onder diverse handelsnamen op de notarismarkt en maken daarbij gebruik van (zeer) uiteenlopende prijzen voor vergelijkbare producten.

Klagers menen dat een behoorlijk notaris (al dan niet werkzaam in een samenwerkingsverband) slechts onder een handelsnaam op de notarismarkt mag opereren en daarbij (binnen dat samenwerkingsverband) consequente, eenduidige en gangbare prijzen voor zijn producten dient te rekenen. Als notarissen samenwerken, geldt hetzelfde voor het samenwerkingsverband.

Volgens klagers mogen notarissen dus niet onder verschillende handelsnamen en met meerdere identiteiten op de notarismarkt opereren, waarbij verschillende prijzen worden gerekend voor vergelijkbare producten. Een notarieel samenwerkingsverband waarbinnen onder verschillende labels wordt gewerkt en met verschillende prijzen en werkwijzen, dient te worden ontbonden dan wel te worden opgesplitst in afzonderlijke zelfstandige samenwerkingsverbanden, zonder onderlinge zakelijke relaties. De notarissen (alsmede het marktsegment waarbinnen zij werken) dienen goed kenbaar te zijn voor hun (potentiële) cliënten.

5 Standpunt van de notarissen

De notarissen hebben verweer gevoerd. Hun standpunt wordt, voor zover relevant, hieronder besproken.

6 Beoordeling

Formeel

Belanghebbendenbegrip

6.1. Met de kamer is het hof van oordeel dat klagers in hun klachten kunnen worden ontvangen. Gelet op het sinds 1 januari 2013 geldende ruime belanghebbendenbegrip van artikel 99 lid 1 van de Wet op het notarisambt (Wna) en met verwijzing naar de beslissing van het hof van 4 februari 2014 (ECLI:NL:GHAMS:2014:274) hebben klagers een redelijk belang dat de deelname door de notarissen aan de Bestreden Initiatieven wordt getoetst aan de geldende wet- en regelgeving en de eisen die aan een betamelijk handelend notaris mogen worden gesteld, nu dit in hun (financieel) nadeel kan zijn.

Uitleg beslissing van de kamer

6.2. De kamer heeft in rechtsoverweging 7.24. van haar beslissing het volgende overwogen. Ten aanzien van notaris 2 wordt volstaan met het (bij dictum) gegrond verklaren van de klacht voor zover deze de samenwerking met NNH c.q. het in de onderhavige vorm deelnemen aan het initiatief Nationale Notaris betreft en ongegrondverklaring voor het overige. De kamer overweegt dat haar beslissing in zoverre een eindbeslissing is. Na ontvangst van de door notaris 2 tijdig in te sturen rapportage (met kopie aan klagers) en behoudens eventueel hoger beroep, zal de kamer bezien of alsnog een maatregel dient te worden opgelegd. Daartoe zal geen aanleiding bestaan, indien de samenwerking in de huidige vorm dan volledig is beëindigd. Indien deze in aangepaste vorm wordt voortgezet, dient opnieuw te worden beoordeeld of deze de tuchtrechtelijke toets kan doorstaan. In dat geval is de kamer voornemens partijen daarover nader te horen. Partijen kunnen in dat geval suggesties voor de verdere behandeling doen. Kan de samenwerking in aangepaste vorm de tuchtrechtelijke toets niet doorstaan, dan zal alsnog een maatregel kunnen worden uitgesproken waarin dan mede kan worden verdisconteerd dat notaris 2 ook geruime tijd volgens het huidige model aan het initiatief heeft deelgenomen.

In het dictum van de beslissing van de kamer is de klacht voor zover gericht op de samenwerking van notaris 2 met NNH gegrond verklaard en heeft de kamer notaris 2 in de gelegenheid gesteld binnen drie maanden na verzending van de uitspraak de kamer te berichten, onder verstrekking van een gedetailleerd verslag, over de ontvlechting dan wel aanpassing van de samenwerking met NNH. De kamer heeft de beslissing met betrekking tot de eventueel te treffen maatregel aangehouden.

6.3. Het hof heeft reeds eerder beslist dat slechts tegen beslissingen op klachten tegen notarissen en kandidaat-notarissen die als einduitspraken kunnen worden aangemerkt hoger beroep openstaat (beslissing van 10 april 2012, ECLI:NL:GHAMS:2012:BZ5415). De vraag ligt voor of de beslissing van de kamer gelet op hetgeen hiervoor in 6.2. is weergegeven op het punt van de mogelijk nog op te leggen maatregel aan notaris 2 als einduitspraak heeft te gelden.

6.4. Op de zitting in hoger beroep hebben notaris 2 en klagers desgevraagd verklaard de beslissing van de kamer op dit punt aan te merken als een tussenbeslissing. Aangezien de kamer aan klagers heeft medegedeeld dat zij de behandeling van de zaak heeft stopgezet en ook in het

kader van de voortgang, wensen klagers dat het hof de zaak thans in volle omvang behandelt.

6.5. Het hof legt de beslissing van de kamer zo uit dat de kamer heeft bedoeld dat in het geval hoger beroep zou worden ingesteld danwel de samenwerking tussen notaris 2 en NNH in de toen bestaande vorm volledig zou worden beëindigd er geen aanleiding zou bestaan om te bezien of alsnog een maatregel aan notaris 2 dient te worden opgelegd en dat de kamer voor deze situaties aldus een einduitspraak heeft willen geven. Nu de kamer haar beslissing zelf aanmerkt als eindbeslissing en aangezien zij bovendien de verdere behandeling in afwachting van het onderhavige hoger beroep heeft stopgezet, merkt het hof de beslissing van de kamer aan als einduitspraak. Dit betekent dat ook de klacht met betrekking tot het initiatief Nationale Notaris in hoger beroep zal worden behandeld.

Gang van zaken eerste aanleg

6.6. Klagers hebben bezwaar gemaakt tegen de gang van zaken in eerste aanleg. Het grootste bezwaar van klagers ziet in de kern erop dat de kamer de zogenoemde KNB-procedure eerst heeft afgerond en de uitkomst van het hoger beroep in die zaak heeft afgewacht alvorens de onderhavige tuchtzaak te behandelen. Klagers menen dat dit in hun nadeel is geweest, aangezien in de beslissing van de kamer inhoudelijk niet of nauwelijks is ingegaan op de onderbouwing van hun bezwaren met betrekking tot de deelname van de notarissen aan HEMA notarisservice en DELA notarisservice.

6.7. Het hof is van oordeel dat het aan de kamer is te bepalen hoe en wanneer zij de bij haar ingekomen klachten behandelt en de procedure daartoe inricht. Los daarvan wordt de zaak op grond van artikel 107 lid 4 Wna in hoger beroep in volle omvang behandeld, zodat aan de bezwaren van klagers met betrekking tot de deelname van de notarissen aan HEMA notarisservice en DELA notarisservice opnieuw aandacht zal worden besteed. Overigens kan het hof de stelling van klagers dat de kamer deelname van notaris 1 aan DELA notarisservice niet aan een beoordeling heeft onderworpen niet volgen, nu de kamer in haar beslissing in rechtsoverwegingen 7.5. en 7.6. de klachten van klagers met betrekking tot dit initiatief heeft behandeld.

KNB(-procedure)

6.8. Klagers hebben in hun aanvullend beroepschrift bezwaren geuit tegen de opstelling van de KNB bij de uitoefening van haar taak en in het bijzonder haar optreden in onder meer de KNB-procedure. Klagers menen dat hun hoger beroep zich tevens richt tegen de inhoud van de beslissing van het hof in die procedure, aangezien de kamer die beslissing in haar beoordeling integraal aanhaalt, waarmee klagers, nu van integraal aanhalen geen sprake is, kennelijk doelen op de overweging van de kamer dat zij zich aansluit bij het oordeel van het hof in de KNB-procedure (rechtsoverweging 7.10, eerste zin).

6.9. Het hof is van oordeel dat de door klagers gemaakte bezwaren niet in deze tuchtprocedure thuishoren. KNB is geen partij in deze zaak en de bezwaren tegen de handelwijze van de KNB hebben geen betrekking op het handelen of nalaten van de notarissen hetgeen immers aan het hof ter beoordeling voorligt. Verder miskennen klagers dat het hoger beroep zich dient te richten tegen de beslissing van de kamer en niet tegen de beslissing van het hof in de KNB-procedure. Dat klagers het niet eens zijn met de inhoud van die beslissing doet niet ter zake. Bovendien beoordeelt het hof de onderhavige zaak op haar eigen merites.

Nieuwe klachten

6.10. Voor zover klagers in hun aanvullend beroepschrift II nieuwe klachten hebben geformuleerd met betrekking tot de akte van aandelenoverdracht van 3 mei 2016 waarbij NNH haar aandelen in de praktijkvennootschap heeft overgedragen aan notaris 2 en verder klagen dat in strijd met de betalingsverordening wordt gehandeld doordat niet notaris 2 maar de HEMA gelden int van de

klant, heeft het volgende te gelden. Het hof behandelt de zaak in hoger beroep opnieuw in volle omvang. Dit betekent dat alleen in beschouwing worden genomen de klachten die ook in de procedure in eerste aanleg aan de orde zijn geweest. Klagers zullen in de nieuwe klachten niet-ontvankelijk worden verklaard.

Proceskostenveroordeling

- 6.11. Notaris 2 heeft ter zitting in zijn pleitnotitie verzocht om veroordeling van klagers in de proceskosten.
- 6.12. In een tuchtprocedure als de onderhavige bestaat geen grondslag om een veroordeling tot betaling van proceskosten uit te spreken. Om die reden laat het hof het verzoek van notaris 2 buiten behandeling. Hij zal in dat verzoek niet-ontvankelijk worden verklaard.

Inhoudelijk

Algemene overwegingen

- 6.13. Het hof stelt voorop dat klagers hun klachten op algemene wijze hebben geformuleerd. Voor zover de klachten onvoldoende concreet en specifiek zijn, zullen zij worden afgewezen.
- 6.14. Klachtonderdelen a., b., g. en h. hebben betrekking op de kerntaken van de notaris zoals de in acht te nemen onafhankelijkheid, onpartijdigheid, zorgvuldigheid en geheimhoudingsplicht, neergelegd in de voor de notaris geldende wet- en regelgeving. Het hof zal deze klachtonderdelen hierna tezamen en in het bijzonder in het licht van die kerntaken aan een beoordeling onderwerpen.
- 6.15. In de kern komen klachtonderdelen c., d., e. en i. erop neer dat klagers de notarissen verwijten dat zij door hun deelname aan de Bestreden Initiatieven op negatieve wijze de notariële markt(werking) beïnvloeden.
- 6.16. Uitgangspunt is dat een notaris sinds de wetwijziging van 1999 waarbij de notaristarieven zijn vrijgegeven in principe zelf mag bepalen tegen welke tarieven hij (als ondernemer) zijn notariële diensten aanbiedt. Voor zover klagers betogen dat de notarissen zich schuldig maken aan een negatieve beïnvloeding van de notariële markt(werking), lopen hun klachten hierop stuk. Het vorenstaande laat vanzelfsprekend onverlet dat de notarissen gebonden zijn aan de toepasselijke wet- en regelgeving betreffende hun ambtsuitoefening en dat deze wet- en regelgeving gevolgen kan hebben voor de wijze waarop zij (als ondernemers) op de markt mogen opereren.
- 6.17. Klagers hebben in hoger beroep verwezen naar arresten van 19 februari 2002 van het Europees Hof van Justitie (ECLI:EU:C:2002:97 (Arduino) en ECLI:EU:C:2002:98 (Wouters)). In het Arduino-arrest oordeelde het Hof van Justitie - kort gezegd en voor zover van belang - dat het EG-Verdrag zich niet ertegen verzet dat een lidstaat in het kader van een procedure waarin de Italiaanse wetgeving voorzag een wettelijke of bestuursrechtelijke maatregel vaststelt waarbij op basis van een ontwerp van een beroepsorganisatie een tariefregeling met minimum- en maximumbedragen voor de honoraria van de beroepsgenoten wordt goedgekeurd. Het Hof van Justitie erkende de noodzaak om regels vast te stellen met betrekking tot de goede beroepsuitoefening door advocaten. In het Wouters-arrest oordeelde het Hof van Justitie onder meer dat de door de Nederlandse Orde van Advocaten vastgestelde samenwerkingsverordening 1993 geen inbreuk maakte op artikel 81 EG-Verdrag. Voorts oordeelde het Hof van Justitie dat de artikelen 52 en 59 EG-Verdrag zich niet verzetten tegen een nationale regeling als de Samenwerkingsverordening 1993 die elk geïntegreerd samenwerkingsverband tussen advocaten en accountants verbodt. Anders dan klagers stellen, volgt hieruit echter niet dat het Unierecht *vereist* dat vaststelling van tarieven, op voorstel van de beroepsorganisatie, geschiedt door de minister. Evenmin volgt uit

deze arresten dat de Autoriteit Consument en Markt op dit punt geen bevoegdheid zou hebben. De stellingen van klagers treffen in zoverre geen doel.

- 6.18. Klachtonderdelen f. en j. zien in de kern genomen op de naam waaronder de notarissen in verband met de Bestreden Initiatieven naar buiten toe optreden. Ingevolge artikel 2 lid 2 Wna is uitsluitend bevoegd tot het voeren van de titel notaris hij die als zodanig is benoemd en beëdigd en die niet geschorst of gedefungeerd is. Bij de beoordeling van de Bestreden Initiatieven zal worden onderzocht of de naamgeving zodanig is dat bij derden, de consument, objectief gezien verwarring kan ontstaan over de vraag wie daadwerkelijk de notaris is.

DELA notarisservice

Klachtonderdelen a., b., g. en h.

- 6.19. Notaris 1 heeft de gang van zaken na ontvangst van het document met informatie van het lid van DELA van DELA notarisservice toegelicht. De notaris of een van zijn medewerkers neemt contact op met het lid. Aan de hand van de doorgegeven gegevens worden de wensen van het lid doorgenomen en wordt een afspraak voor het bespreken en passeren van de op te stellen akte gemaakt. Vervolgens wordt een conceptakte aan het lid gezonden. De factuur voor zijn werkzaamheden zendt notaris 1 aan het lid, waarna het lid rechtstreeks aan notaris 1 betaalt. Notaris 1 behoudt het gehele honorarium; hij betaalt DELA niets.

Notaris 1 heeft verder aangevoerd dat hij voor zijn inkomsten niet van DELA afhankelijk is en geen sprake is van een gezagsverhouding. Ook wordt geen praktijk uitgeoefend voor gezamenlijke rekening en risico. Hij is zelf verantwoordelijk voor de inhoud van de akte(n).

- 6.20. Het hof is met de kamer van oordeel dat niet kan worden geconcludeerd dat notaris 1 door zijn medewerking aan de serviceverlening door DELA aan haar leden met een daartoe door DELA vastgestelde prijs voor de akten een tuchtrechtelijke norm heeft overschreden. Uit de door notaris 1 geschetste gang van zaken valt niet af te leiden dat de kerntaken van notaris 1 op enig moment in het gedrang (zouden) komen. Het enige verschil met de dagelijkse praktijk is dat het voorwerk niet door (een medewerker van) notaris 1 wordt verricht, maar door een medewerker van DELA notarisservice. Voor het overige houdt notaris 1 volledig de regie en de zeggenschap over de te verrichten (notariële) werkzaamheden. Van belang is verder dat notaris 1 op elk moment zijn deelname aan DELA notarisservice kan beëindigen zonder dat daaraan voorwaarden zijn verbonden. Klagers hebben geen concrete feiten of omstandigheden aangedragen waaruit voortvloeit dat door de wijze waarop DELA notarisservice is ingericht door notaris 1 (structureel) zijn geheimhoudingsplicht wordt geschonden. Hierbij merkt het hof - wellicht ten overvloede - op dat de wijze waarop DELA notarisservice is ingericht afwijkt van die waarop HEMA notarisservice is ingericht. Bovendien is in de tussen DELA en notaris 1 gesloten aanvullende overeenkomst van augustus 2015 expliciet een clause met betrekking tot de geheimhoudingsplicht opgenomen. Die clause houdt in dat DELA volledige geheimhouding zal betrachten over de door het lid verstrekte informatie en dat de gegevens van het lid na doorverwijzing naar notaris 1 uit het systeem van DELA worden verwijderd en vernietigd.

Provisie

- 6.21. Artikel 9 van de Verordening beroeps- en gedragsregels 2011 (verder: de Verordening) bepaalt dat het de notaris niet is geoorloofd provisie te betalen of te ontvangen voor het aanbrengen van opdrachten. Uit de artikelen 1 tot en met 4 van de Beleidsregel provisie van de KNB (verder: de Beleidsregel provisie) blijkt het volgende. Onder 'provisie' wordt verstaan *een vergoeding die makelaars, verwijzers of andere derden ontvangen voor het aanbrengen van opdrachten*. Een notaris mag een overeenkomst met genoemde groep alleen aangaan, als de voorwaarden en bepalingen van de overeenkomst niet afwijken van die welke zouden worden overeengekomen tussen

onafhankelijke partijen. Onder die voorwaarde zijn betalingen toegestaan voor feitelijke werkzaamheden en diensten van derden, zoals de mogelijkheid al dan niet via een website offerteverzoeken te ontvangen en zijn betalingen toegestaan voor een advertentie, reclame, advertorial, interview of andere publiciteit in een gegevensdrager van een derde, al dan niet verwijzer.

- 6.22. Nu notaris 1 onweersproken heeft aangevoerd dat hij geen enkele vergoeding aan DELA betaalt voor het doorverwijzen van een lid van DELA, kan reeds om die reden van provisie als bedoeld in de Verordening en de Beleidsregel provisie niet worden gesproken, zodat van schending door notaris 1 van het provisieverbod geen sprake is.

IDS 2003

- 6.23. Artikel 18 Wna bepaalt dat een notaris een samenwerkingsverband kan aangaan met beoefenaren van een ander beroep, mits hierdoor zijn onafhankelijkheid en onpartijdigheid niet wordt of kan worden beïnvloed. Op grond van het tweede lid van dit artikel zijn bij IDS 2003 ter waarborging van die onafhankelijkheid en onpartijdigheid regels vastgesteld over de wijze waarop samenwerkingsverbanden kunnen worden aangegaan.

Op grond van artikel 2 IDS 2003 is het de notaris - kort gezegd - niet geoorloofd, direct of indirect, een samenwerkingsverband met beoefenaren van een ander beroep te onderhouden dan met advocaten, fiscaal juristen of fiscaal economen. In deze verordening wordt onder samenwerkingsverband verstaan iedere samenwerking met een beoefenaar van een ander beroep dan notaris waaraan een of meer notarissen deelnemen dan wel een verband van notarissen deelneemt en waarbij de deelnemers geheel of gedeeltelijk voor gezamenlijke rekening en risico praktijk uitoefenen of zeggenschap over bedrijfsvoering met elkaar delen.

- 6.24. Het hof is van oordeel dat reeds omdat bij DELA notarisservice geen samenwerkingsverband als bedoeld in IDS 2003 aan de orde is, van schending door notaris 1 van deze verordening geen sprake is. Immers DELA participeert niet financieel in de praktijk van de notaris en DELA heeft geen zeggenschap over en invloed op de bedrijfsvoering.

Klachtonderdelen f. en j.

- 6.25. Op de website van DELA kan het lid navigeren naar DELA notarisservice. Het eerste scherm vermeldt direct het kopje "Hoe werkt het", onder welk kopje het volgende staat:

"Specialisten van DELA VoorelkaarDesk helpen u met de voorbereiding van de akte die u wilt laten opmaken. Als uw wensen compleet zijn, worden deze naar één van de deelnemende notarissen gestuurd bij u in de buurt. De notaris neemt dan contact met u op om een afspraak te maken om uw akte op het notariskantoor te ondertekenen. Ook ontvangt u van de notaris een concept van uw akte voordat u gaat tekenen."

Het hof is van oordeel dat bij het lid of bij een willekeurige bezoeker van de website van DELA die doorklikt naar DELA notarisservice redelijkerwijs geen misverstand erover kan bestaan dat DELA niet als notaris optreedt, zodat niet aannemelijk is dat de wijze waarop notaris 1 en DELA notarisservice naar buiten toe optreden op enige manier tot verwarring zou leiden.

- 6.26. Het voorgaande leidt tot de conclusie dat de klachten wat betreft DELA notarisservice, gericht tegen notaris 1, ongegrond zijn.

HEMA notarisservice

Klachtonderdelen a., b., g. en h.

- 6.27. Het hof heeft in de KNB-procedure, kort gezegd en voor zover hier van belang, geoordeeld dat

door de wijze waarop HEMA notarisservice is ingericht de notaris in voldoende mate de regie, de zeggenschap en het toezicht behoudt bij het uitbesteden van de werkzaamheden. Verder heeft het hof geoordeeld dat de geheimhouding van de door de consument verstrekte gegevens voldoende wordt gewaarborgd, dat de onafhankelijkheid van de notaris voldoende is gewaarborgd, dat de notaris voldoende aan zijn zorgplicht voldoet en dat bij dit initiatief niet van provisie kan worden gesproken.

Klagers hebben hun klacht dat notaris 2 door zijn deelname aan dit initiatief handelt in strijd met de door hem in acht te nemen kerntaken onderbouwd met het betoog dat HEMA de betaling int bij de consument en dat zij hierdoor op de hoogte is welke akte van de consument is/wordt gepasseerd. Aldus handelt notaris 2 in strijd met zijn geheimhoudingsplicht, aldus klagers. Het hof merkt op dat dit, anders dan de klacht dat inning van de gelden door HEMA in strijd is met de betalingsverordening, geen nieuwe klacht is.

In de KNB-procedure is vast komen te staan dat de door de consument verstrekte gegevens worden geplaatst op een aparte (en beveiligde) server van Orange Juice, een webhoster, en dat Orange Juice aan de aangesloten notarissen contractueel garantie tot geheimhouding heeft gegeven. Het hof heeft geen aanwijzing dat de door de consument verstrekte gegevens via de wijze van betaling aan HEMA ter beschikking worden gesteld en dat deze gegevens dus niet uitsluitend zouden worden gebruikt voor het doel waarvoor die gegevens zijn verstrekt, het doen opstellen en passeren van de akte(n). In elk geval is het hof van een concrete schending van de geheimhoudingsplicht door notaris 2 niet gebleken. Voor zover klagers op andere gronden betogen dat notaris 2 handelt in strijd met zijn kerntaken, hebben zij hun betoog onvoldoende onderbouwd. Dit betekent dat deze klachtonderdelen tevergeefs zijn voorgesteld.

IDS 2003

- 6.28. Ook bij dit initiatief is geen sprake van een samenwerkingsverband als bedoeld in IDS 2003 omdat niet geheel of gedeeltelijk voor gezamenlijke rekening en risico een praktijk wordt uitgeoefend of zeggenschap over bedrijfsvoering met elkaar wordt gedeeld, zodat het verwijt dat notaris 2 in strijd met deze verordening handelt geen doelt treft.

Klachtonderdelen f. en j.

- 6.29. Het hof is van oordeel dat bij een consument objectief gezien geen verwarring kan ontstaan over wie daadwerkelijk de notaris is bij HEMA notarisservice. HEMA staat niet in de eerste plaats bekend om haar notariële dienstverlening. Eerst bij het aanklikken van de button 'verzekeringen' wordt de notarisservice zichtbaar. Op het volgende scherm staat '*jouw notarisakte snel en simpel geregeld*' en '*samenlevingscontract en/of testament*

- *eenvoudig online regelen*
- *alles in begrijpelijke taal*
- *kies je eigen notaris*

Onder het kopje 'aangesloten notarissen' staat: 'Je kunt jouw akte(s) ondertekenen bij een notaris bij jou in de buurt. De HEMA notarisservice heeft een landelijke dekking van aangesloten notarissen'.

- 6.30. Bovenstaande brengt mee dat het meewerken van notaris 2 aan HEMA notarisservice geen tuchtrechtelijk verwijtbaar handelen oplevert, zodat de klacht wat dit initiatief betreft ongegrond is.

DeGoedkoopstenotaris.nl

Klachtonderdelen a., b., g. en h.

6.31. Daargelaten dat er bij dit initiatief geen (voorbereidende) notariële diensten worden aangeboden en/of notariële werkzaamheden worden verricht, hebben klagers geen concrete feiten en omstandigheden aangevoerd waaruit zou kunnen worden afgeleid dat notaris 2 door deelname aan dit initiatief de hier van belang zijnde kerntaken niet in acht heeft genomen.

Aangezien bij dit initiatief geen klanten bij de aangesloten notarissen worden aangebracht, is de kwestie van de provisie geheel niet aan de orde. Van een samenwerkingsverband als bedoeld in de IDS 2003 was geen sprake, zodat deze verordening toepassing mist.

Deze klachtonderdelen missen elke grondslag en zijn ongegrond.

Klachtonderdelen c. tot en met f. en i. en j.

6.32. Op de website DeGoedkoopstenotaris.nl staat:

“Goedkoopste notaris

Al meer dan 15 jaar vinden consumenten via onze site de goedkoopste notaris.

Door notaristarieven te vergelijken kun je gemakkelijk en snel besparen op je notariskosten. Op DeGoedkoopsteNotaris.nl vind je de tarieven van notarissen bij jou in de buurt. Zo kun je eenvoudig notarissen vergelijken en gratis offertes opvragen.

Vergelijk, kies en bespaar!”

Met de kamer is het hof is van oordeel dat een vermelding op deze website kan worden beschouwd als een reclame-uiting. Het hof verwerpt de stelling van klagers in hoger beroep dat de website van DeGoedkoopstenotaris aandoet als een website van een notariskantoor. Uit de hiervoor aangehaalde tekst van de website kan naar het oordeel van het hof door een gemiddelde consument niet anders worden geconcludeerd dan dat het gaat om een vergelijkingssite ten aanzien van door notarissen gehanteerde tarieven en niet om een website van een notariskantoor.

6.33. Het voorgaande leidt tot de conclusie dat notaris 2 geen tuchtrechtelijk verwijt kan worden gemaakt met betrekking tot zijn vermelding op de website van DeGoedkoopstenotaris.

Nationale Notaris

Klachtonderdelen a., b., g., h., i. en j.

6.34. Het hof is met de kamer van oordeel dat de positie van NNH als 49% aandeelhouder in de praktijkvennootschap van notaris 2 conflicteert met de bijzondere positie van de notaris. Het hof verenigt zich met het oordeel van de kamer dat de rechten van NNH als aandeelhouder, mede gelet op het bepaalde in artikel 2:8 BW en in artikel 2:345 lid 1 in verbinding met artikel 2:346 lid 1, onder b, BW kunnen ingrijpen op de uitoefening van het notarisambt door notaris 2. Niet denkbeeldig is dat de kerntaken van de notaris in de knel kunnen komen, zoals de kamer ook heeft geschetst. Bovendien kan NNH ingevolge de samenwerkingsovereenkomst in verregaande zo niet beslissende wijze invloed op de bedrijfsvoering van de praktijkvennootschap van notaris 2 uitoefenen. Het hof doelt in dit verband in het bijzonder op de bepalingen in de overeenkomst betreffende de territoriale cliëntenbeperking, de door NNH voor te schrijven maximumvergoedingen voor particuliere vastgoeddossiers, het tezamen opstellen van een financiële jaarbegroting voor de praktijkvennootschap, de winstverdeling en de voorwaarden waaronder die kan worden gewijzigd door NNH, de verplichte voorbereiding door de *back office* van in beginsel 90% van de dossiers inzake particulier vastgoed, de regelmatige controle door NNH van naleving van de diverse afspraken, alsmede op de stringente (financiële) voorwaarden waaronder de overeenkomst door notaris 2 kan worden opgezegd. Daarnaast hadden de aandeelhouders op enig moment hun aandelen in NNH aan derden kunnen overdragen, hetgeen de nodige risico's meebracht met betrekking tot de af te dwingen rechten van die aandeelhouders en de veranderende verhoudingen binnen de samenwerking. Ondanks de formele

stemverhoudingen heeft NNH aldus feitelijk in overwegende mate zeggenschap in het samenwerkingsverband.

Het hof is dan ook van oordeel dat met de samenwerking tussen NNH en notaris 2 de onafhankelijkheid en onpartijdigheid onvoldoende was gewaarborgd. Aldus heeft notaris 2 gehandeld in strijd is met artikelen 17 en 18 Wna. Wat betreft de geheimhoudingsplicht is het hof van oordeel dat de tussen NNH en notaris 2 gemaakte afspraken over de opstelling van de financiële begroting en de mogelijkheid van NNH tot controle op de naleving door notaris 2 van de diverse afspraken het risico meebrachten dat gegevens van cliënten op enig moment aan NNH kenbaar zouden worden. Hiermee was de geheimhouding onvoldoende gewaarborgd, hetgeen in strijd is met artikel 22 Wna. Het is notaris 2 tuchtrechtelijk te verwijten dat hij dergelijke afspraken heeft gemaakt. Deze klachtonderdelen zijn daarom in zoverre gegrond.

- 6.35. Notaris 2 heeft toegelicht dat de gang van zaken bij deze service is als volgt. In een voorkomend geval worden notariële (voor)werkzaamheden door een medewerker van de *back office* van NNH verricht in het computersysteem van notaris 2. Vlak voor passeren wordt door (een medewerker van) notaris 2 het gebruikelijke onderzoek gedaan en worden de akten op inhoud gecontroleerd. Aan de *back office* is dezelfde autorisatie verleend als aan zijn medewerkers. Tussen zijn kantoor en de *back office* medewerkers is een geheimhoudingsclausule van kracht. Notaris 2 betaalt NNH voor door de *back office* geleverde diensten. Hij brengt de verrichte werkzaamheden in rekening bij de consument. Ten aanzien van deze werkwijze hebben klagers geen concrete verwijten gemaakt. Het is naar het oordeel van het hof niet aannemelijk geworden dat notaris 2 bij de uitvoering van zijn werkzaamheden die voortvloeien uit zijn deelname aan dit initiatief onvoldoende zorgvuldigheid zou betrachten, zodat de klachtonderdelen op dit punt ongegrond zijn.
- 6.36. Notaris 2 heeft in hoger beroep aangevoerd dat de samenwerking tussen NNH en hem naar aanleiding van de beslissing van de kamer zodanig is aangepast dat is voldaan aan de vereiste ontvlechting van de participatie. Hiertoe is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen NNH en hem gesloten. Ter zitting heeft notaris 2 nader toegelicht welke bepalingen uit de oude samenwerkingsovereenkomst thans niet meer van toepassing zijn. Dat betreffen onder meer de hiervoor in 6.34. bedoelde bepalingen. Notaris 2 heeft verder verklaard dat NNH geen financiële betrokkenheid meer heeft bij zijn notarispraktijk en dat hij geen franchisevergoeding aan NNH betaalt. Daarnaast heeft notaris 2 een afschrift van een akte levering van aandelen van 3 mei 2016 overgelegd, waaruit blijkt dat NNH haar aandelen in de praktijkvennootschap aan een vennootschap heeft overgedragen waarvan notaris 2 de enig aandeelhouder is.
- 6.37. Klagers hebben aangevoerd dat de hiervoor bedoelde akte authenticiteit mist omdat de notaris in wiens protocol de aandelenoverdracht is gepasseerd zelf (middellijk) medeaandeelhouder is van NNH, wat in strijd is met artikelen 17 tot en met 19 Wna. Notaris 2 heeft terecht aangevoerd dat artikel 19 lid 1 Wna, waaruit volgt dat een notaris niet mag meewerken aan het verlijden van een akte waarbij een rechtspersoon als partij optreedt waarin hijzelf alleen of gezamenlijk de meerderheid van de aandelen houdt, hier niet aan de orde is omdat de desbetreffende notaris niet de meerderheid van aandelen houdt in NNH.

Provisie

- 6.38. Notaris 2 heeft aangevoerd dat hij NNH betaalde voor de door de medewerkers van de *back office* verrichte werkzaamheden in een dossier. Verder kreeg NNH conform de winstverdeling uit de oude samenwerkingsovereenkomst een bedrag aan dividend. Gelet hierop en gezien het feit dat de cliënt zelf kiest voor een aan NNH aangesloten notaris(kantoor) is van provisie als bedoeld in de Verordening geen sprake.

IDS 2003

6.39. Klagers verwijten notaris 2 dat hij heeft gehandeld in strijd met IDS 2003. Daartoe moet eerst worden vastgesteld of sprake is van een 'samenwerkingsverband' als bedoeld in artikel 1 IDS 2003. Een 'samenwerkingsverband' wordt gedefinieerd als: iedere samenwerking met een beoefenaar van een ander beroep dan notaris waaraan een of meer notarissen deelnemen dan wel een verband van notarissen deelneemt en waarbij de deelnemers geheel of gedeeltelijk voor gezamenlijke rekening en risico praktijk uitoefenen of zeggenschap over bedrijfsvoering met elkaar delen.

Het hof is, zoals hiervoor in 6.34. aan de orde is gekomen, van oordeel dat de constructie waarbinnen NNH participeerde in de praktijkvennootschap van notaris 2 NNH in verregaande zo niet beslissende wijze invloed op de bedrijfsvoering van de praktijkvennootschap van notaris 2 had, zodat kan worden gezegd dat notaris 2 en NNH zeggenschap over bedrijfsvoering met elkaar deelden. De samenwerkingsovereenkomst had daarnaast tot gevolg dat de praktijk minst genomen gedeeltelijk ook voor gezamenlijke rekening en risico van notaris 2 en NNH werd uitgeoefend.

6.40. Vervolgens komt de vraag aan de orde of de zinsnede 'een beoefenaar van een ander beroep dan notaris' enkel ziet op samenwerkingsvormen met de in IDS 2003 bedoelde (tuchtrechtelijk gereguleerde) beroepen, dan wel of deze zinsnede breder dient te worden geïnterpreteerd. Deze vraag dient te worden beantwoord tegen het licht van doel en strekking van deze verordening. In dit verband is van belang hetgeen in de toelichting bij artikel 2 IDS 2003 is vermeld:

"De notaris kan slechts een samenwerkingsverband aangaan met advocaten en belastingadviseurs. (...) Met anderen dan in artikel 2 vermelde beroepsbeoefenaren mag direct noch indirect een samenwerkingsverband worden aangegaan. (...) Dit laat overigens onverlet dat met anderen een vorm van samenwerking kan worden getroffen die niet is een samenwerkingsverband in de zin van deze verordening. Bij de presentatie daarvan zal echter volstrekt duidelijk moeten worden gemaakt dat het kantoor waartoe de notaris behoort en dat de samenwerking is aangegaan, een volstrekt zelfstandige onderneming is die slechts op beperkt terrein — met behoud van de vereiste onafhankelijkheid en zonder dat er sprake is van een samenwerkingsverband in de zin van deze verordening — afspraken met beoefenaren van een of meer andere beroepen heeft gemaakt. Gezien het bepaalde in artikel 24 Verordening beroeps- en gedragsregels jo. artikel 9, lid 3 van de onderhavige verordening mag op geen enkele wijze naar buiten toe de suggestie worden gewekt dat er sprake is van een samenwerkingsverband in de zin van deze verordening.

De vraag is gerezen in hoeverre de verordening grenzen stelt aan samenwerkingsvormen tussen het notariaat en mediators. Een samenwerkingsverband in de zin van de verordening (delen van winst en verlies) met mediators is alleen toegestaan als deze ook notaris, advocaat of fiscalist zijn. Zoals de algemene toelichting aangeeft staat het de notaris vrij andere samenwerkingsvormen aan te gaan met beroepsbeoefenaren van een ander beroep, mits met waarborging van de zelfstandigheid en onafhankelijkheid van de notaris, en mits geen samenwerkingsverband in de zin van de verordening wordt gesuggereerd."

6.41. Uit de toelichting valt af te leiden dat een samenwerking waarbij de deelnemers geheel of gedeeltelijk voor gezamenlijke rekening en risico praktijk uitoefenen of zeggenschap over bedrijfsvoering met elkaar delen voor een notaris *uitsluitend* is toegestaan, indien deze geschiedt met de in artikel 2 bedoelde beroepsbeoefenaren. Dit brengt mee dat de woorden 'een beoefenaar van een ander beroep dan notaris' in de definitie van 'samenwerking' niet slechts betrekking hebben op beoefenaren van de 'traditionele beroepen', maar dat dit begrip ruim moet worden uitgelegd. Een beperkte uitleg van de woorden 'beoefenaar van een ander beroep dan notaris' zou immers voeren tot het ongerijmde resultaat dat een samenwerking met de in artikel 2 bedoelde beroepsbeoefenaren streng gereguleerd zou zijn, terwijl de samenwerking met anderen geheel vrij zou zijn. Gelet op de hierboven aangehaalde toelichting en de strekking van de IDS 2003, die juist de zelfstandigheid van het notarisambt beoogt te waarborgen, kan een dergelijke

uitleg niet worden aanvaard. Het hof merkt ten overvloede op dat hetzelfde moet worden aangenomen ten aanzien van de thans geldende Verordening interdisciplinaire samenwerking 2015.

6.42. Uit hetgeen is overwogen onder 6.34. en 6.39. volgt dat notaris 2 met NNH een samenwerkingsverband als bedoeld in de IDS 2003 is aangegaan. Nu NNH niet kan worden aangemerkt als beroepsbeoefenaar als bedoeld in artikel 2 IDS 2003, heeft notaris 2 gehandeld in strijd met IDS 2003. Klachtonderdeel h. is op dit punt gegrond.

In het verlengde hiervan is het hof van oordeel dat klachtonderdelen f. en j. eveneens gegrond zijn, nu bij het naar buiten optreden niet blijkt wie als notaris en wie als beoefenaars van een ander beroep aan het samenwerkingsverband deelnemen en welk beroep zij uitoefenen, zoals artikel 9 IDS 2003 voorschrijft.

6.43. Het voorgaande leidt tot de conclusie dat notaris 2 wat zijn samenwerking met NNH in de vorm van het participatiemodel betreft een tuchtrechtelijk verwijt is te maken en deze klacht gegrond is.

Jazeker Notarisservice

Klachtonderdelen a., b., g. en h.

6.44. Hoe Jazeker Notarisservice in zijn werk gaat, is hiervoor onder 3.2.5. weergegeven. Bij gebreke van een concreet verwijt, is niet aannemelijk geworden dat notaris 2 bij de uitvoering van zijn werkzaamheden die voortvloeien uit zijn deelname aan dit initiatief de hier aan de orde zijnde kerntaken als onafhankelijkheid, onpartijdigheid en zorgvuldigheid onvoldoende in acht zou nemen. Voor zover het hof kan beoordelen, blijkt niet uit de gang van zaken dat notaris 2 structureel zijn geheimhoudingsplicht zou verzaken, zoals klagers in hoger beroep stellen. Hierbij is van belang dat de medewerkers van de *back office* in het eigen systeem van notaris 2 werken en verder dat expliciet geheimhouding is bedongen in de arbeidsovereenkomsten van de medewerkers van de *back office* en in de samenwerkingsovereenkomst tussen NNH en notaris 2. Daarnaast worden de door De Hypotheker verzamelde gegevens van de klant in digitale vorm opgeslagen en via het HDN systeem versleuteld en beveiligd naar de *back office* van NNH gezonden. Hiermee is de geheimhouding naar het oordeel van het hof voldoende gewaarborgd.

Provisie

6.45. Notaris 2 stuurt de nota voor de verrichte (notariële) werkzaamheden rechtstreeks aan de klant die aan hem betaalt. NNH stuurt aan notaris 2 een nota voor de door de medewerker van de *back office* verrichte werkzaamheden in het dossier alsmede een nota voor door NNH gedane marketingactiviteiten. De cliënt maakt zelf de keuze uit de op de website vermelde notarissen, verbonden aan Jazeker Notarisservice.

Aldus betaalt notaris 2 aan NNH geen vergoeding voor een aangebrachte cliënt, zodat van provisie als bedoeld in de Verordening niet kan worden gesproken.

IDS 2003

6.46. Het hof is van oordeel dat reeds omdat bij Jazeker Notarisservice geen samenwerkingsverband als bedoeld in IDS 2003 aan de orde is, van schending door notaris 2 van deze verordening geen sprake is.

Klachtonderdelen f. en j.

6.47. Op de website van De Hypotheker kan worden genavigeerd naar Jazekeer Notarisservice. Op het volgende scherm is onder meer vermeld:

“Bij De Hypotheker willen we onze klanten zoveel mogelijk ontzorgen. Daarom kun je bij onze vestigingen terecht voor notarisdiensten via de Jazekeer Notarisservice. Hiervoor werken we samen met Nationale Notaris, een landelijke keten van notariskantoren.

De Jazekeer Notarisservice levert je de volgende voordelen op.

- ✓ Scherpe tarieven, zonder verrassingen achteraf.*
- ✓ Eén aanspreekpunt: de adviseur van De Hypotheker is jouw contactpersoon.*
- ✓ Koopakte check: als je de koopakte nog niet hebt getekend, dan kan de Nationale Notaris deze voor jouw controleren.*
- ✓ Alles wordt geregeld. Alleen voor de overdacht ga je naar de notaris.*
- ✓ Een digitaal dossier: elk moment van de dag inzicht in de status van je dossier bij de notaris.*

Wat doet Nationale Notaris nadat de akte is opgesteld?

Nationale Notaris maakt de definitieve akte(s) op en ondertekent deze. Op dit moment is/zijn de akte(s) geldig. De Nationale Notaris is hier verantwoordelijk voor en niet De Hypotheker. Nationale Notaris is ook verantwoordelijk voor de inhoud van de akte(s).”

6.48. Uit de hiervoor aangehaalde tekst op de website van De Hypotheker blijkt naar het oordeel van het hof duidelijk dat niet De Hypotheker maar een notaris aangesloten bij Nationale Notaris de notariële werkzaamheden verricht, zodat hierover bij een klant van De Hypotheker of een derde redelijkerwijs geen verwarring zal bestaan.

6.49. Het voorgaande brengt mee dat de klachten met betrekking tot Jazekeer Notarisservice ongegrond zijn.

Conclusie en maatregel

6.50. Het voorgaande leidt tot de slotsom dat de klacht gericht tot notaris 2 over zijn samenwerking met NNH in de vorm van een participatiemodel gegrond is, tot welk oordeel ook de kamer is gekomen. Het hof verenigt zich met het oordeel van de kamer dat die samenwerking de maatregel van ontzetting uit het ambt zou rechtvaardigen in het geval deze zou zijn voorgezet, aangezien die samenwerking in strijd is de onafhankelijkheid die de notaris in het uitoefenen van zijn ambt dient te betrachten. Gelet op hetgeen hiervoor in 6.36. en 6.37. is overwogen, kan op basis van de thans bekende gegevens niet ervan worden uitgegaan uit dat de onder 6.34. bedoelde samenwerking nog voortduurt. Niettemin rekent het hof het notaris 2 zwaar aan dat hij door de samenwerking met NNH binnen het participatiemodel zijn onafhankelijkheid, onpartijdigheid en zijn geheimhoudingsplicht heeft veronachtzaamd. Hij heeft dusdoende in strijd is met de artikelen 17, 18 en 22 Wna en met IDS 2003 gehandeld. Het hof acht daarom het opleggen van de maatregel van schorsing voor de duur van twee weken passend.

6.51. Ingevolge artikel 105 Wna is het aan de kamer om te bepalen op welke datum de aan notaris 2 opgelegde maatregel van schorsing in de uitoefening van het ambt van kracht wordt en dit bij aangetekende brief aan notaris 2 mee te delen.

6.52. Hetgeen partijen verder nog naar voren hebben gebracht, kan buiten beschouwing blijven omdat het niet van belang is voor de beslissing in deze zaak.

6.53. Het hiervoor overwogene leidt tot de volgende beslissing.

7 Beslissing

Het hof:

- verklaart klagers niet-ontvankelijk in hun in hoger beroep nieuw geformuleerde klachten als bedoeld in rechtsoverweging 6.10;
- verklaart notaris 2 niet-ontvankelijk in zijn verzoek tot veroordeling van klagers in de proceskosten;
- legt aan notaris 2 de maatregel van schorsing in de uitoefening van het ambt voor de duur van twee weken op;
- bevestigt de bestreden beslissing voor het overige.

Deze beslissing is gegeven door mrs. J.H. Lieber, J.M. de Jongh en T.K. Lekkerkerker en in het openbaar uitgesproken op 10 januari 2017 door de rolraadsheer.